רב פפא פוסק הלכה בנידון זה: **אָמַר רַב פָּפָּא, הִלְכְתָא, מִלְוֶה עַל** **פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, ובחלק זה פסק כרבי יוחנן וריש לקיש, וְאֵינוֹ** **גּוֹבֶה מִן הַלָּקוּחוֹת, ובחלק זה פסק כרב ושמואל. מבאר רב פפא** את טעמו: **גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי לְוִין. וְאֵינוֹ** **גּוֹבֶה מִן הַלָּקוּחוֹת, כיון דְּלֵית לֵיהּ קָלָא, ואם יגבו מהם יבואו לידי** הפסד.

שנינו במשנה: **הוֹצִיא עָלָיו כְּתַב יָדוֹ שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים** **בְּנֵי חוֹרִין וְכוּ'**. הגמרא מבררת האם יש אופנים שגובים ממשועבדים בשטר כזה: **בְּעָא מִינֵּיהּ רַבָּה בַּר נָתָן מֵרַבִּי יוֹחָנָן, אם** **הוּחְזַק כְּתַב יָדוֹ** של הלוה **בְּבֵית דִּין, שהודה הלוה שזהו כתב ידו** והתקיים השטר בבית דין וחתמו הדיינים על הקיום, **מַאי, האם** נאמר שכמו ששטר בעדים גובה ממשועבדים, כך גם שטר זה שחתמו הדיינים על אמיתותו יגבה ממשועבדים, או שחתימות הדיינים מועילות רק שלא יוכל הלוה לטעון שאין זה כתב ידו, אך נשאר דינו ככל שטר שאינו גובה ממשועבדים. **אָמַר לֵיהּ** רבי יוחנן, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּחְזַק כְּתַב יָדוֹ בְּבֵית דִּין, אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי** **חוֹרִין, ככל שטר בכתב יד הלוה.**

רמי בר חמא מקשה על רבי יוחנן: **מָתִיב רָמִי בַּר חָמָא,** שנינו במשנה (גיטין פו.)**, שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין הֵן הַפְּסוּלִין מִדִּבְרֵי חֲכָמִים, ואשה** שהתגרשה באחד מהם אסורה מדרבנן להנשא לאחר עד שתתגרש בגט כשר, **וּמִכָּל מָקוֹם אִם** עברה **וְנִישֵּׂאת** לאדם אחר, אין דינה כאשת איש שזינתה שבניה ממזרים, אלא **הַוָּלָד כָּשֵׁר, וְאֵלּוּ הֵן** שלשה גיטין אלו: **א. אִם כָּתַב** הבעל את הגט **בִּכְתַב יָדוֹ, וְאֵין עָלָיו חתימות עֵדִים, ועבר בזה על תקנת חכמים שיהיו עדים** חותמים על הגט, **ומכל מקום כיון שנמסר בפני עדים כשר** בדיעבד. **ב. גט שאמנם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים, וְהַחסרון הוא שאֵין בּוֹ זְמַן,** ועבר בזה על תקנת חכמים (גיטין יז.) שיכתבו זמן בכל גט. **ג. גט שֵׁישׁ בּוֹ זְמַן, וְהַחסרון בו שאֵין בּוֹ אֶלָּא חתימת עֵד אֶחָד, חֲרֵי אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין להנשא בהם לכתחילה, וְאִם נִישֵּׂאת הַוָּלָד כָּשֵׁר. רַבִּי** אֶלְעָזָר חולק **וְאוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו חתימות עֵדִים כלל, אֶלָּא** שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ **בִּפְנֵי עֵדִים, הרי זה כָּשֵׁר לכתחילה,** כיון שעדי המסירה הם העיקר והם הכורתים בין הבעל לאשתו. מוסיף רבי אלעזר ואומר, **וְאִם** היה זה שטר הלואה, שלא חתמו בו עדים אלא נמסר בפניהם, **גּוֹבֶה המלוה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים,** כשטר שחתמו בו עדים. ואם לדברי רבי אלעזר די בכך שימסר השטר בעדים כדי לעשותו כשטר בעדים, כל שכן שבאופן שחתמו בו דיינים שיהיה דינו כשטר בעדים, ויגבה ממשועבדים, וקשה לרבי יוחנן.

מתרצת הגמרא: **שַׁאנִי הָתָם,** לגבי שטר שנמסר בפני עדים, **דְּמַשְׁעַת כְּתִיבָה הוּא דְּשַׁעְבּוּד נַפְשֵׁיהּ** – מתחילה נכתב על דעת כן שימסרוהו בעדים, והתכוין הלוה לשעבד את נכסיו למלוה בשטר זה, כמו בשטר שחותמים בו העדים, אך כאן מתחילה כתבו הלוה כשטר בכתב ידו שאין בו שעבוד נכסים, ולכן אף אם חתמו עליו דיינים אין דינו משתנה, ואינו גובה ממשועבדים.

שנינו במשנה: **עָרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חֲתִימוּם שְׁטָרוֹת וְכוּ'**, גובה מהערב רק מנכסים בני חורין. הגמרא מבררת את החילוק בין ערב שחתם לאחר העדים, לבין ערב שחתם לפניהם: **אָמַר רַב,** ערב שחתם על השטר **קוֹדֶם חֲתִימוּם שְׁטָרוֹת** – לפני חתימות העדים שבשטר, **גּוֹבֶה** ממנו המלוה אף **מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים,** אך ערב שחתם על השטר **לְאַחַר חֲתִימוּם שְׁטָרוֹת, גּוֹבֶה** ממנו המלוה רק **מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.** אמנם **זְמָנִין** – היו פעמים **שֶׁאָמַר רַב** דין שונה, **שֶׁאֲפִילּוּ** אם חתם הערב **קוֹדֶם חֲתִימוּם שְׁטָרוֹת, אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.** ומקשה הגמרא: **קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב** – דברי רב קשים וסותרים זה את זה, האם בערב שחתם לפני העדים גובה המלוה גם ממשועבדים או רק מבני חורין.

מתרצת הגמרא: **לֹא קַשְׁיָא, הָא** – דין זה, שגובה רק מבני חורין, היינו באופן **דִּכְתַב בֵּיהּ** בשטר בסוף נוסח השטר, **'פְּלוֹנִי עָרַב',** שאין מילים אלו נקראות כהמשך לכל נוסח השטר, אלא כדבר בפני עצמו, ויתכן שהעדים החותמים בסוף מעידים רק על ההלואה עצמה, ולא על הערבות, והרי זו ערבות ללא עדים שאינה גובה ממשועבדים. **וְהָא** – מה שאמר רב שגובה ממשועבדים, היינו באופן **דִּכְתַב בֵּיהּ** בשטר לשון **'וּפְלוֹנִי עָרַב',** שהאות וי"ו מחברת את ענין הערבות לכל נוסח השטר, והעדים החותמים בסוף מעידים גם על הערבות, ולכן גובה המלוה מהערב אף מנכסים משועבדים.

הגמרא מביאה את דעת החולק על רב: **וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה** – בין אם כתוב בשטר 'פלוני ערב' ובין אם כתוב בו 'ופלוני ערב', **אֵינוֹ גּוֹבֶה** מהערב **אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, וְאַף עַל גַּב דִּכְתַב בֵּיהּ 'וּפְלוֹנִי עָרַב'.**

הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יוחנן: **מָתִיב רָבָא,** שנינו בתוספתא (גיטין פ"ז ה"ט)**, עֵדִים הַמַּחְתִּימִין עַל שְׁאֵילַת שָׁלוֹם בְּגֵט** – עדים החתומים על שטר שנכתב בו נוסח גט אשה, אך קודם חתימתם נכתב 'שאלו בשלום פלוני', **פְּסוּל,** כיון **דְּחַיִּישִׁינַן שֶׁמָּא** רק **עַל שְׁאֵילַת שָׁלוֹם חָתְמוּ** העדים, ולא על אמיתות הגט, **וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לְדִידִי מִיפַּרְשָׁא לֵיהּ מֵינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן** – תוספתא זו התפרשה לי מרבי יוחנן, שיש חילוק בדין זה, אם כתוב 'שְׁאִילוּ בשלום פלוני', הגט **פָּסוּל,** כיון שזהו ענין בפני עצמו וייתכן שחתמו רק עליו, אבל אם כתוב בסוף הגט **'וּשְׁאִילוּ** בשלום פלוני', הגט **כָּשֵׁר,** כיון שהאות וי"ו מחברת את שאילת השלום לנוסח הגט הכתוב למעלה, והעדים החתומים למטה מעידים גם על הגט. ואם כן רבי יוחנן לשיטתו היה צריך לחלק כדברי רב, ולומר שאם כתב 'פלוני ערב' אין חתימות העדים שייכות לערבות ואינו גובה ממשועבדים, אך אם כתב 'ופלוני ערב', חתימות העדים הם גם על הערבות, ויגבה ממשועבדים.

מתרצת הגמרא: **הָכָא נַמֵּי** – גם כאן סובר רבי יוחנן שרק באופן **דִּכְתַב 'פְּלוֹנִי עָרַב'** אינו גובה ממשועבדים, אך אם כתב 'ופלוני ערב', גובה ממשועבדים.

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי, הֵיינוּ דְּרַב** – זו היא שיטת רב, ואילו מהלשון 'ורבי יוחנן אמר' משמע שהוא חולק על רב. משיבה הגמרא: **אִיתָא 'וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן',** כמו שחילק רב בין לשון 'פלוני ערב' לבין לשון 'ופלוני ערב'.

שנינו במשנה: **מַעֲשֶׂה וּבָא לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְכוּ'** ואמר גובה מנכסים בני חורין, אמר לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין וכו', ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן, והן כמעיין הנובע, והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס.

הגמרא מבררת את ההלכה במחלוקת זו: **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אַף עַל פִּי שֶׁקִּילְּסָם** [–שיבח] **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת בֶּן נַנָּס,** מכל מקום **הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ** – כרבי ישמעאל, שערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין, ולא כבן ננס האומר שאינו גובה כלל.

שנינו במשנה שבן ננס הוכיח את דבריו מאדם הנעשה ערב כדי להציל את הלוה מהמלוה שהיה חונקו בשוק, שאינו חייב לפרוע. הגמרא מבררת את דעת רבי ישמעאל בזה: **אִיבַּעְיָא לְהוּ, בְּ'חָנוּק'** – במלוה החונק את הלוה בשוק שיפרע לו את חובו, וכדי להצילו מידו אמר לו אדם אחר שהוא ישלם לו, שאמר בן ננס שפשוט שאינו חייב לשלם לו כלום, **מַה לִּי אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** – מה יסבור בזה רבי ישמעאל, האם יסבור שגם בזה חייב הערב, כיון שכדי להצילו מהצער שגורם לו המלוה הוא מוכן לשעבד את עצמו לפרעון החוב, או שיודה לבן ננס הפוטר, כיון שכוונתו היתה רק להציל את הלוה מצערו ולקיים בכך מצוה, ואף לא נחסר המלוה מחמתו ממון.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חָלוּק הָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל על בן ננס **אַף בְּחָנוּק,** וסובר שאף בזה חלה ערבותו וחייב לפרוע. עתה שהתבאר שמחלוקתם היא גם ב'חנוק', דנה הגמרא מה ההלכה בזה. מסתפקת הגמרא: האם **הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ** – כרבי ישמעאל אף בחנוק, וכמו שפסק רבי יוחנן כמותו בערב היוצא לאחר חיתום שטרות, שגובה מבני חורין, **אוֹ** שבזה **אֵין הֲלָכָה**

המשך בעמוד רל

כְּמוֹתוֹ. **תָּא שְׁמַע, דְּכִי אֲתָא** – שכאשר בא רָבִין לארץ ישראל, **אָמַר** בשם **רַבִּי יוֹחָנָן, חָלוּק הָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אַף בְּחָנוּךְ, וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אַף בְּחָנוּךְ.**

הגמרא מביאה את דעת שמואל: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, 'חָנוּךְ'** – הנעשה ערב כדי להציל את הלוה מחניקת המלוה, **וְקָנְנוּ מָיָדוֹ** – ועשה הערב קנין על ערבותו, **מְשַׁתַּעְבֵּד**, ורק במקום שלא קנו מידו אינו משתעבד. מדייקת הגמרא: **מְכְּלָל** – משמע מתוך דברי שמואל, דְּרק 'חנוך' צריך קנין כיון שיש סברא לומר שהתכוין רק להצילו, אך **עֲרֵב בְּעַלְמָא**, ואפילו שלא בשעת מתן מעות, **לֹא בָּעֵי** – אינו צריך קִנְיָן.

הגמרא מביאה בזה מחלוקת: ושמואל, האומר שסתם ערב אינו צריך קנין, **פְּלִיגָא** – חולק בזה על דבריו **דְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר רַב נַחְמָן,**

עֲרַב דְּבֵית דִּין – ערב שנעשה ערב על ידי בית דין, כגון שבית דין היו רוצים לגבות מהלוה, ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם, והאמינוהו בית דין וקיבלו את ערבותו, ומחמתו לא גבו מהלוה, הוּא דְּלָא בָּעֵי קְנָיָן – רק הוא אינו צריך קנין, ובטעם שיבואר להלן, הָא בְּעַלְמָא, בָּעֵי קְנָיָן – אבל סתם ערב שלא בשעת מתן מעות צריך קנין כדי להשתעבד, ולא רק ב'חנוק'.

הגמרא פוסקת את ההלכה בנידון זה: וְהִלְכְתָא, עֲרַב שהתחייב בְּשָׁעַת מַתַּן מָעוֹת ההלואה ללוה, וסמך המלוה על ערבותו כשהלוה את המעות, לָא בָּעֵי – אינו צריך קְנָיָן כדי להתחייב, שהרי מחמתו הוציא המלוה מעות. אך אם נעשה ערב לְאַחַר מַתַּן מָעוֹת ללוה, ולא הוציא המלוה את המעות על סמך נאמנותו, אף אם חתם בשטר בָּעֵי קְנָיָן כדי להתחייב.

דין נוסף: עֲרַב דְּבֵית דִּין – שקיבלו בית דין את ערבותו ומחמתו נמנעו מלגבות מהלוה, לָא בָּעֵי קְנָיָן, והטעם לכך, כיון דְּכָהֲהֵיא הֲנָאָה דְּמְהֵימְנֵן לֵיהּ – שבאותה הנאה שיש לו מכך שבית דין מאמינים לו וסומכים על ערבותו, נָמֵר וּמְשַׁעְבֵּד לֵיהּ – הוא גומר בדעתו להשתעבד למלוה לשלם את החוב, ואין צריך קנין.

הדרן עלך גט פשוט
וסליקא לה מסכת בבא בתרא

המשך מהעמוד הקודם

בפרט, או בענין של תורה וחסידות בכלל, מובן שאין זה נוגע אם גם יהי' בשפת המדינה, ואדרבה מעלה בדבר שגם ע"ז יתרבו מספר הקוראים וכו'.

בברכה המחכה לבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

זה עתה נתקבל מכתבו מר"ח מנ"א. ות"ח על שילוח הס' בקבלה. ובקשה רבה על להבא, להשתדל בכגון דא, הן בס' קבלה והן בנגלה, וכל המרבה ה"ז משובח. ולאו דוקא ישנים, אלא מכל הנדפסים באפריקא, אסיא וכו'.

ב"ה, י"ד מנ"א, תשי"א
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מוה"ר מיכאל שי'

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מד' מטו"מ ומפני רוב הטרדות נתעכב המענה עד עתה...

ובכלל הנה כל המכתבים המתקבלים ובהם איזה ענין של בקשה וכיו"ב, הנני משתדל למלאות הבקשה כפי יכולתי, אבל המענה על המכתבים מתעכבים למרות רצוני מרוב העבודה והכנה לדפוס של דא"ח מנשיאנו כ"ק רבוה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וכו' ולזאת בקשתי גם על להבא לכתוב לעתים קרובות מכל הנעשה על ידו לטובה ולא להתחשב בה שמתאחרת המענה שלי, ועוד זאת שלפעמים צריכים כאן לדעת מספר המוסדות שיש לנו במאראקא בדיוק ועכ"פ לפי ערך מספר התלמידים והתלמידות בכל מוסד ומוסד, ולכן כשנפתח מוסד חדש או שמשתנה מספר התלמידים במדה ניכרת מטובו להודיע עד"ז בהקדם האפשרי.

ת"ח על השתדלותו בענין ספרים בשביל הספרי' שלי, ובטח ימשיך בהשתדלותו זו גם על להבא, שכפי הנשמע הנה בשנים האחרונות נדפסו הרבה ספרים באפריקה הצפונית, ספרי קבלה וספרי נגלה, ובטח יש להשיג רוב הגדול מהם בתור תשורה להספרי' שלי או עכ"פ בתור חילוף על ספרי הוצאת קה"ת.

הקונ' ליב"ת נשלח לו בעתו.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש, ופ"ש כל המשתתפים אתו עמו.

נ. ב. לחג הגאולה י"ב תמוז העבר נשלח מכתב וגם קונטרס להרב טולידנא שי' ובטח הגיע במועדו.

עוד אעירו שמהנכון להתענין אם יש איזה מכתב עתון במחנו היוצא מיד יום ביומו או אחת לשבוע וחדש, שיתרצו להדפיס מזמן לזמן ע"ד חסידות בכלל ועל עבודתינו שם בפרט.